

KELL-E FOGLALKOZNI AZ IRIGYSÉGGEL? A DISZPOZICIONÁLIS IRIGYSÉG PSZICHOLÓGIAI JELENTŐSÉGE¹

ARATÓ Judit, RÓZSA Sándor

KRE Személyiség- és Egészségpszichológiai Tanszék

Levelező szerző: Arató Judit: aratojudit@gmail.com

Absztrakt

Háttér: Az irigység témájával évezredek óta foglalkozik az emberiség, a pszichológia tudománya is szinte a kezdetektől fogva érdeklődik iránta. Nincs azonban egységes álláspont a diszpozicionális irigység konceptualizálásában, magyar mintán pedig alig van a témát érintő kutatás, holott a diszpozicionális irigység a nemzetközi kutatási eredmények alapján pszichológiai szempontból jelentősnek tekinthető.

Célkitűzés: Az elemzések elsődleges célja a diszpozicionális irigység hazai kutatásának ösztönzése, azáltal, hogy feltárjuk és a nemzetközi szakirodalom alapján megerősítjük legfontosabb korrelátumait, modellt építünk.

Módszer: A mintát a Károli Gáspár Református Egyetem „Életünk a koronavírus-járvány idején” című kvázi reprezentatív mintájú kutatásában a 18. életévüket betöltő személyek adták (n = 2205). Az egyes változók közötti kapcsolatok feltárására korrelációs elemzések szolgáltak, a változók közötti kapcsolatrendszer feltérképezésére modell elemzés (SEM) készült.

Eredmények: A modell alapján almondható, hogy a diszpozicionális irigység jól meghatározza a depressziót és a jóllétet. A modell a diszpozicionális irigység varianciájának 27%-át, a depresszió varianciájának 38%-át, az általános jóllét varianciájának 42%-át magyarázza. A nők és a férfiak diszpozicionális irigység szintje között szignifikáns, de elhanyagolható hatásmértékű különbség van.

Következtetés: A diszpozicionális irigység és a jóllét kapcsolata mintánkon megerősítést nyert, a vizsgálatok a diszpozicionális irigység pszichológiai jelentőségét és további vizsgálatának szükségességét támasztják alá. A részletesebb elemzés a gyakorlat számára is hasznos lehet.

Kulcsszavak: diszpozicionális irigység ▪ depresszió ▪ jóllét ▪ SEM ▪ COVID-19

Abstract

Background: envy has been a subject of human interest for thousands of years, and the science of psychology has been interested in it almost from the beginning. However, there is no consensus on the conceptualisation of dispositional envy, and there is hardly any research on the subject in Hungary, although international research has shown that dispositional envy is psychologically significant.

Aim: The main goal of our study is to encourage Hungarian research on dispositional

¹ A tanulmány „A diszpozicionális irigység pszichológiai jelentőség és mérése” című OTDK pályamunkán alapszik (Arató, 2023).

envy by exploring and confirming its most important correlates and building a model based on the international literature.

Method: The sample was a quasi-representative sample of individuals aged 18 years and older (n = 2205) in our study „*Our lives during the coronavirus pandemic*”. Correlation analysis was used first, followed by Structural Equation Modelling (SEM) to explore the relationships between variables.

Results: The model suggests that dispositional envy is a strong predictor of depression and well-being. The model explains 27% of the variance of dispositional envy, 38% of the variance of depression, and 42% of the variance of well-being. There is a significant, but negligible effect size difference between the levels of dispositional envy in women and men.

Conclusion: The relationship between dispositional envy and well-being is confirmed in our sample, and the results support the psychological significance of dispositional envy and the need for further investigation. More detailed analysis may also be useful for practitioners.

Keywords: dispositional envy ▪ depression ▪ well-being ▪ SEM ▪ COVID-19

ELMÉLETI HÁTTER

Mi az irigység?

Az irigység kérdésköre évezredek óta foglalkoztatja az emberiséget, filozófusok sora elmélkedett a témáról, és a pszichológia, különösen a pszichoanalízis története során is többször felbukkant (Tóth, 2009; Lange & Protasi, 2021; Freud, 1920; Horney, 1926; Freud, 1933, idézi Borgos, 2017; Mitchel & Black, 2000; Fónagy & Target, 2005), illetve a szociálpszichológia is foglalkozik az irigységgel, például a társas összehasonlítás elméletéhez kapcsolódóan (Festinger, 1954).

Az irigység egy kellemetlen, gyakran fájdalmas érzélem, amely tipikusan két személyt érint, és akkor jelenik meg, amikor egy személy vagy személyek csoportja olyasmit élvez vagy birtokol, amire az irigy személy vágyik (pl. tárgyat, társadalmi pozíciót, tulajdonságot, életformát). Az irigység leginkább akkor jelentkezik, ha a hiány olyan területet érint, amely a személy önmeghatározása szempontjából jelentős. Az irigy személy saját magával szembeni elégedetlensége pedig fokozódik, amikor a felsőbbrendűsége más, alternatív összehasonlítási helyzetekben sem mutatkozik meg. Az irigységet a kisebbségi érzés, az ellenségesség érzése, a rosszindulat, a neheztelés, a vágyakozás, a harag, illetve a büntudat és a tagadás is jellemezheti (Parrott & Smith, 1993; Smith és mtsai., 1999; Smith & Kim, 2007).

Tai és munkatársai (2012) megfogalmazása szerint az irigység a mások jó sorsa, sikere miatt érzett fájdalom. Ben Ze'ev (2000) pedig úgy vélte, az irigység általánosnak tekinthető abban az értelemben, hogy az irigy személy nem minden esetben pontosan azt, illetve pont ugyanolyan kíván megszerezni, mint amivel az irigyelt személy rendelkezik, ezen túl pedig nagyon gyakori, hogy az irigy személy nem egy konkrét személlyel szemben érez irigységet, hanem mind-

azokkal szemben, akik rendelkeznek azzal, aminek a hiánya számára problémát jelent. Több elméletalkotó szerint az irigység kezdeti élményében megjelenik az igazságtalanság érzése, vagyis gyakran előfordul, hogy amikor valaki irigy, akkor úgy érzi, az irigyelt személy valójában érdemtelenül van előnyös helyzetben, vagy legalábbis az irigy személy hátrányos helyzete igazságtalan (Smith és mtsai., 1994; Ben-Ze'ev, 2000).

AZ IRIGYSÉG, MINT SZEMÉLYISÉGVONÁS: A DISZPOZICIONÁLIS IRIGYSÉG

Az irigységet szűkebb értelemben véve és a tudományban hagyományosan úgy tekintik, mint ami ellenséges érzéseket tartalmaz, és ellenséges cselekvésekhez, tettekhez vezethet (Smith & Kim, 2007). Az irigység nem feltétlenül egy rövid ideig tartó érzelmi állapot, hanem a feltételezések szerint kialakul (Hoogland és mtsai., 2016), illetve idővel más érzelmi állapotokká alakulhat át (Smith, 2004). Ez különböző affektív, kognitív és motivációs következményekben nyilvánulhat meg, amelyeknek a feltételezések szerint az a céljuk, hogy csökkentsek a különbséget az irigy és az irigyelt személy között (Parrott & Smith, 1993; Van de Ven és mtsai., 2009). Kutatások alátámasztják, hogy az irigység a következő esetekben fokozódik: ha az irigy személy az irigyelt személyt önmagához hasonlónak érzékeli (Henniger & Harris, 2015; Schaubroeck & Lam, 2004), illetve, ha az irigység tárgya társadalmi pozíció szempontjából lényeges (Fiske, 2010).

Elkülönítendő egymástól az epizodikus, más néven állapot irigység (episodic envy) és a diszpozicionális vagy vonás irigység (dispositional envy). Az epizodikus irigység egy adott helyzetben előforduló társas összehasonlászavításból fakadó komplex érzelem, amely két komponensből áll (érzékelés, és összehasonlítás). Az epizodikus irigység egyes esetekben romboló, más esetekben építő jellegű eredményhez vezet (Hoogland és mtsai., 2016). Smith és munkatársai viszont (1999) az irigységet személyiségvonásként tekintették, amely különböző mértékben ugyan, de mindenkiben megvan. A diszpozicionális irigység az irigy személy felett álló másik személyre irányuló összehasonlításon alapuló vonás szintű érzelem, ami frusztrációhoz vezet (Lang & Crusius, 2015). A vonás szintű érzelmek a hangulati állapotokra hasonlítanak, de elég sokáig állnak fenn ahhoz, hogy az emberek jellemezhetőek legyenek a segítségükkel, így személyiségvonásnak tekinthetők (Desmet, 2002). Azok a személyek, akikre a diszpozicionális irigység jellemzőbb, gyakrabban szenvednek kisebbrendűségi érzéstől, ami viszont az irigységet alapozhatja meg (Smith és mtsai., 1999).

Nincs azonban egységes álláspont a kutatók között abban, hogy miként is kellene konceptualizálni az irigységet, a diszpozicionális irigységet (Lange és mtsai., 2018). Amiben az alább ismertetett diszpozicionális irigység elméletek egyeznek, hogy az irigység meglétéhez elengedhetetlen a következő három ösz-

szetevő: irigy személy, az irigység tárgya, irigyelt személy. E szerint tehát az irigység egy negatív érzelmi állapot, ami azt követően jön létre, hogy az irigy személy az irigység tárgya kapcsán összehasonlítja magát az irigyelt személyvel úgy, hogy az irigyelt személyt maga fölött állónak tekinti (Miceli & Castelfranchi, 2007; Smith & Kim, 2007).

A *Kettős irigység teória* szerint az irigységnek két különböző formája van: a jóindulatú (benign) és a rosszindulatú (malicious) irigység. Funkcionalista megközelítés szerint mindkettő az irigy és az irigyelt személy közötti különbséget hivatott csökkenteni (Van de Ven és mtsai., 2009; Lange & Crusius, 2015). Jóindulatú irigység esetén az irigy személy saját magát igyekszik magasabb szintre emelni, hogy hasonlóan sikeres legyen, mint az irigyelt személy. Rosszindulatú irigység esetén viszont az irigy személy a közte és az irigyelt személy közti különbséget úgy próbálja meg csökkenteni úgy, hogy az irigyelt személyt leértékeli, az általa elért előnyt kisebbíti vagy becsmérli. A *Rosszindulatú irigység elmélet* szerint viszont az irigység egységes érzelm rosszindulatú következményekkel, ez megfeleltethető az említett rosszindulatú irigységnek (Parrot & Smith, 1993; Miceli & Castelfranchi, 2007; Smith & Kim, 2007). Az *Irigység fájdalom elmélete* szerint az irigység egységes érzelm, amelyet a fájdalom vezérel, és egyszerre vezethet konstruktív és destruktív következményekhez. A teória szerint a jóindulatú és a rosszindulatú irigység közös eleme a mások jobb helyzete miatti fájdalom. Averzív érzelmről lévén szó, az irigy személy azt megpróbálja elkerülni, amihez különböző stratégiákat alkalmazhat: az irigységhez kétféle cselekvési tendencia kapcsolódhat, amelyek abból fakadnak, hogy a személy számára az irigység fenyegetésként vagy kihívásként jelenik-e meg. Másként fogalmazva, az irigység és az arra adott reakció homesztatikus folyamat: a másik szerencséje, jobb helyzete miatti fájdalom aktiválja a fenyegetés- és kihívás-orientált cselekvési tendenciákat. Ennek következtében pozitív és negatív cselekvések, és eredmények is lehetségesek (Tai és mtsai., 2012). Az *Egységes Irigység Elmélet* szerint pedig az irigység fájdalmas érzelm, ami magában foglalja az abban való hitet, hogy az irigy személynek hiányzik valamilyen fontos, az én-fogalmával vagy egy versenyhelyezettel összefüggő dolog, ami az irigyelt személynek van. Az irigység tartalmazza a motivációt, hogy a személy csökkentse az általa okozott fájdalmat, és javítson relatív helyzetén (Cohen-Charash & Larson, 2017).

Amíg tehát a *Rosszindulatú irigység elmélet* egyféle, a *Kettős irigység teória* kétféle irigységről beszél, az *Irigység fájdalom elmélete* egyféle irigységről kétféle lehetséges következménnyel, addig az *Egységes Irigység Elmélet* nem tesz különbséget kétféle irigység között, de nem is határozza meg annak jellegét, pozitív vagy negatív voltát.

MIÉRT FONTOS A DISZPOZICIONÁLIS IRIGYSÉG?

Kutatások szerint a személyiségjellemzők közül a diszpozicionális irigység az egyik, ami befolyásolja a *depressziót*: akinek magasabb a diszpozicionális irigység szintje, érzékenyebb a társas összehasonlításra, ami kisebbrendűségi érzéshez, haraghoz, ellenségességhez, irigységhez vezethet (Smith és mtsai., 1999; Bajraktarov és mtsai., 2017; Xiang és mtsai., 2020). Az irigység két fontos komponense – az ellenségesség és depresszív összetevők – az irigy személy kisebbrendűségi érzéséből, valamint abból fakadnak, hogy az irigy személy úgy érzi, az irigyelt személy előnye nem fair. Ezért azok, akikre magasabb diszpozicionális irigység szint jellemző, magasabb frusztrációra is hajlamosak, valamint fokozottabban élük át az igazságtalanság érzését (Smith és mtsai., 1994; Smith és mtsai., 1999, Luglio, 2002; Smith & Kim, 2007; Milfont & Gouveia, 2009).

Más kutatások a *jóllét (élettel való elégedettség)* és a diszpozicionális irigység kapcsolatát helyezik a fókuszba. Az eredmények alapján elmondható, hogy a diszpozicionális irigység és az élettel való elégedettség között negatív kapcsolat van. Az irigységre hajlamosabb személyek nagyobb valószínűséggel boldogtalanok, elégedetlenek az életükkel, jellemzőbbek rájuk a rossz érzések, a kevesebb energia (Smith és mtsai., 1999; Luglio, 2002; Barr & Cacciatore, 2007; Milfont és mtsai., 2009). A depressziós tünetek pedig komoly hatást gyakorolnak például az idősek jóllétére (Beekman és mtsai., 2002). Azok a személyek, akikre komolyabb depressziós tünetek jellemzők, azokon a napokon is alacsonyabb jóllétről számoltak be, amikor pozitív életeseményekben volt részük, és azokon a napokon is, amikor negatív társas interakcióba kerültek (Steger & Kashdan, 2009).

A diszpozicionális irigység és a Big Five személyiségdimenziók közül eddig csak a Neuroticizmussal találtak közepes erősségű, pozitív szignifikáns kapcsolatot ($r = 0,43-0,56$, minden esetben $p = 0,001$) kapcsolatot (Smith és mtsai., 1999; Xiang és mtsai., 2016), mindazonáltal nem jelentős a diszpozicionális irigység és a Big Five dimenziók kapcsolatát firtató kutatások száma. Vizsgálatunk szempontjából kiemelendő még, hogy egy szisztematikus áttekintés szerint a mellett, hogy a magasabb Neuroticizmus szint alacsonyabb pszichés jólléttel jár együtt, a Neuroticizmus nem jelezte előre szignifikánsan a depressziót, amikor a regressziós elemzésbe a depresszióval összefüggő olyan változókat is bevontak, mint a pesszimizmus, a boldogtalanság, a passzív megküzdés (Toni & Tamara, 2017).

A *korai maladaptív* sémák és a diszpozicionális irigység kapcsolatát vizsgáló kutatásról nincs tudomásunk. Egy 54 tanulmányt – ami 24 ezer vizsgálati személy válaszait ölelte föl – figyelembe vevő szisztematikus áttekintés szerint a korai maladaptív sémák szignifikáns pozitív kapcsolatban vannak a depresszióval is (Nicol és mtsai., 2020). A nemzetközi kutatási eredmények alapján elmondható, hogy a korai maladaptív sémák általi meghatározottság magas

Neuroticizmus szinttel jár együtt, és a depressziós tünetek előrejelzésében a Big Five személyiségdimenzióknál jobb prediktornak bizonyulhat (Thimm, 2009).

CÉLKITŰZÉSEK

A nemzetközi szakirodalom alapján elmondható, hogy a diszpozicionális irigység olyan konstruktumnak tekinthető, amely negatív kapcsolatban áll a személyek életminőségével, jóllétével, a depressziós tünetek kialakulását pedig elősegítheti (Bajraktarov és mtsai., 2017; Xiang és mtsai., 2020; Smith és mtsai., 1994; Smith és mtsai., 1999, Luglio, 2002; Smith & Kim, 2007; Milfont & Gouveia, 2009; Barr & Cacciatore, 2007). Úgy tűnik továbbá, hogy a kutatások inkább a diszpozicionális irigység egy-egy aspektusát vizsgálják, a korai maladaptív sémák és a diszpozicionális irigység kapcsolatát feltáró kutatásra pedig nem leltünk. Mindezek alapján célunk feltáró jelleggel megvizsgálni kvázi reprezentatív magyar mintán a diszpozicionális irigység és a jóllét, a depresszió, a korai maladaptív sémák, valamint a Neuroticizmus kapcsolatát. Ezek alapján olyan modell felépítésének megkezdése a cél, amelyre a későbbi kutatások során támaszkodni lehet.

MÓDSZER

Vizsgálati minta és az eljárás menete

A vizsgálati mintát a Károli Gáspár Református Egyetem „Életünk a koronavírus-járvány idején” című kutatásának adatbázisa adta (a továbbiakban Poszt-COVID kutatás). A mintavétel hozzáférés alapú volt, megadott kvótákkal. A teljes minta (n = 2700) nemre, életkorra, legmagasabb iskolai végzettségre nézve reprezentatívnak mondható. Jelen tanulmány szempontjából a reprezentativitás nem volt döntő szempont, az elemzésekhez 2205 18 év fölötti, Magyarországon élő személy válaszait használtuk föl. A kitöltők 58,5%-a nő volt, az életkori átlag 45,69 év (SD = 18,03), a legfiatalabb válaszadó személy 18 éves, a legidősebb 95 éves volt. A részletes szociodemográfiai jellemzőket az 1. táblázat tartalmazza.

Az adatgyűjtés döntően online, kisebb részben papír alapú lekérdezéssel történt, a hatályos jogszabályok figyelembevételével, az anonimitás biztosítása mellett. A válaszadó személyek a kutatásban önkéntesen és ellenszolgáltatás nélkül vettek részt. A kutatást a Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézetének Kutatásetikai Bizottsága hagyta jóvá (az etikai engedély száma: BTK/2763-1/2021).

1. táblázat. A minta szociodemográfiai jellemzői

	Szociodemográfiai adatok	n	%
Nem	férfi	915	41,5
	nő		
Életkor	18-34 éves	698	31,7
	35-54 éves	804	36,5
	55-64 éves	287	13,0
	65-95 éves	416	18,9
Legmagasabb iskolai végzettség	8 általános vagy kevesebb	254	11,5
	szakmunkásképző	369	16,7
	szakközépiskola vagy gimnázium	833	37,8
	főiskolai vagy egyetemi diploma	749	34,0

Mérőeszközök

Diszpozicionális Irigység Skála (DES, Smith és mtsai., 1999). Nyolctételes, ön-beszámolón alapuló kérdőív, amely öt fokozatú Likert-skálán mér. Az 1-es érték a teljes elutasítást („Egyáltalán nem értek egyet”), az 5-ös érték a teljes egyetértést („Teljesen egyet értek”) jelenti. A magasabb összpontszám magasabb diszpozicionális irigység szintet jelez. A mérőeszközt eredetileg egydimenziós-nak mutatták be, jó reliabilitási mutatókkal (Cronbach-alfa = 0,83 – 0,86), a teszt-reteszt korreláció 0,80 volt (Smith és mtsai., 1999). A nemzetközi adaptációk során a Cronbach-alfa értéke 0,79 és 0,86 között volt a teljes skálát tekintve (Milfont & Gueva, 2009; Medeiros és mtsai., 2016; Mola és mtsai., 2014; Blachnio & Przepiorka, 2015; Suzuki és mtsai., é.n.; Xiang és mtsai., 2016). A kétfaktoros olasz megoldás esetén a 6 tételes faktor Cronbach-alfa mutatója 0,77 volt (Nannini és mtsai., 2019). A skála hazai mintán történő részletes pszichometriai elemzése alapján elmondható, hogy a DES hazai mintán egydimenziós elrendezést mutat (Arató, 2023).

Jóllét Skála (PHS-WB, Bann és mtsai., 2012). A mérőeszköz összesen 10 tételt tartalmaz, az általános jóllét a három komponens – *mentális jóllét* (öt tétel), *szociális jóllét* (két tétel), *testi jóllét* (három tétel) – összege. A kérdőív egy számjegyekkel megválaszolható kérdést tartalmaz, valamint öt- és tízfokozatú Likert-skálákat használ. (Az 1-es érték az „Egyáltalán nem értek egyet”; „Soha”;

„Nagyon elégedetlen vagyok” válaszokat jelenti. Az 5-ös érték a „Teljes mértékben egyet értek”; „Mindig”, a 10-es érték pedig a „Teljesen elégedett” válaszopciót jelenti.) A teljes kérdőív Bann és munkatársai (2012) elemzése szerint jó reliabilitási mutatóval rendelkezett (Cronbach-alfa = 0,87).

Depresszió Skála (DASS-21, Lovibond & Lovibond, 1995). A kérdőívcsomag a 42 tételes DASS skála rövidített, 21 tételes változatát tartalmazza, amely megfelelő pszichometriai mutatókkal rendelkezik (Henry & Crawford, 2005). A kérdőív valamennyi alszála hét tételből áll, és négyfokú Likert-skálán mér (1 = „Egyáltalán nem volt rám jellemző”; 4 = „Igen tekintélyes mértékben, vagy nagyon gyakran jellemző volt rám”). A DASS-21 a szerzők elemzése szerint megbízható mérőeszköz, a Cronbach-alfa mutató a Depresszió skála esetében 0,81 volt. A mérőeszköz pszichometriai mutatói több, mint ezer fős normatív magyar mintán is kiválóak (Rózsa és mtsai., előkészületben).

Ötfaktoros Személyiség Kérdőív (BFI-10, Rammstedt & John, 2007). Az *Extroverzió*, *Barátságosság*, *Lelkiismeretesség*, *Érzelmi instabilitás* (*Neuroticizmus*), *Nyitottság* egymástól független dimenzióit a tíztételes mérőeszköz két-két tétellel méri. A válaszadás ötfokú Likert-skálán történik (1 = „Egyáltalán nem értek egyet” 5 = „Teljesen egyetértek”). A BFI-t számos nemzetközi kutatásban használták, annak jó reliabilitási, érvényességi mutatóit és faktorszerkezetét igazolva. Az elmúlt tíz év számos hazai kutatási adatbázisának egyesítésével 6000 fős minta áll rendelkezésre, amelynek elemzésével megerősítették az ötfaktoros struktúrát, az egyes dimenziók belső konzisztencia mutatói jónak bizonyultak (Cronbach-alfa = 0,73 és 0,81 között) (Rózsa és mtsai., 2020).

Young-féle séma kérdőív (YSQ, Young, 1999). A korai maladaptív sémákat a 244 tételes YSQ kérdőív a Poszt-COVID kutatás számára készült 16 tételes rövidítése méri. A válaszadó személyeknek hatfokú Likert-skálán kellett válaszolniuk, hogy az állítások milyen mértékben igazak rájuk. A válaszok az 1 = „Egyáltalán nem jellemző” – től a 6 = „Teljes mértékben igaz” - ig terjedtek. Az eredeti kérdőív jó reliabilitási mutatókkal rendelkezik (Rijkeboer, 2012).

Szociodemográfiai adatok. A kutatás során több alapvető demográfiai adatot rögzítettünk, így a nemet, az életkort, a legmagasabb iskolai végzettséget.

Alkalmazott statisztikai módszerek

A mérőeszközök leíró statisztikáinál a skálák átlagai és szórásai mellett a ferdeség és csúcsosság mutatókat ismertetjük. Nincs ugyan egységesen elfogadott kritérium, de a módszertani ajánlások szerint nagyobb elemszámú mintáknál ($n > 300$) a ferdeség 2 alatti, a csúcsosság 7 alatti értéke a faktorelemzések során és a SEM-modellek készítése esetén is még elfogadható (Chou & Bentler, 1995; Curran és mtsai., 1996; Muthén & Kaplan, 1985; Ryu, 2011). A skálák megbízhatóságának megismeréséhez a Cronbach-alfa mutatókat használtuk támpon-

tul, valamint a tétel-maradék korrelációkat is ellenőriztük. A Cronbach-alfa megfelelő értékét általában 0,7 fölött határozzák meg (Nunnally & Bernstein, 1994). A tétel-maradék korrelációk esetében pedig a 0,2 vagy a fölötti érték tekinthető megfelelőnek (Klein, 2015).

A csoportok (nők és férfiak; életkori csoportok) közötti összehasonlításokhoz kétmintás *t*-próbát, illetve egyszempontos varianciaanalízist használtunk. A változók közötti együttjárásokat Pearson-féle korrelációs együtthatókkal jellemeztük, az eredményeket a Spearman-féle rangkorrelációval és a Kendall-féle tau-*b* mutató segítségével is ellenőriztük.

Végül az egyes változók közötti oksági kapcsolat feltérképezésére a strukturális egyenletek modellezése (Structural Equation Modeling, SEM) szolgált eszközzel, a Maximum Likelihood (ML; legnagyobb valószínűség) módszerével, a normalitás sérülése miatt bootstrap eljárás alkalmazásával, 500 véletlenszerű minta képzésével, a *bias-corrected confidence intervals* (torzítást kiküszöbölő konfidenciaintervallumok) módszert választva, 95%-os konfidenciaintervallummal (T. Kárász, 2019). Az adatbázisban szereplő adatok és a feltételezett modell egymásnak való megfeleltethetőségéhez a következő illeszkedési mutatók szolgálták támpontul: χ^2 -próba, amely esetében a nullához közeli érték és nem szignifikáns eredmény jelenti a jó illeszkedést; Bollen-Stein bootstrap *p* érték (B-*Sp*), amelyet a normalitás sérülése esetén a hagyományos χ^2 -próba mellett, illetve helyett használnak, a jó illeszkedést 0,05-nél nagyobb érték jelenti (Bollen & Stine, 1992; Byrne, 2010). A CMIN/DF, amely 3 és 5 közötti érték esetén megfelelő; RMSEA, amely 0,05 alatti érték esetén nagyon jó, 0,05–0,08 közötti értéknél jó, 0,08–0,10 értéknél elfogadható, 0,10 fölötti érték esetén pedig gyenge illeszkedést jelez. A TLI és a CFI mutató, amelyek 0,90 vagy annál nagyobb érték esetén elfogadható, 0,95 vagy annál nagyobb érték esetén nagyon jó illeszkedést jelez (Mc Donald & Moon-Ho, 2002; Hooper és mtsai., 2008; Byrne, 2010).

A leíró statisztikai elemzéseket, a csoportok közötti összehasonlításokat, a változók közötti kapcsolatok elemzését az SPSS 25 (IBM Corp. 2017) programcsomagjával készítettük el, a modell elemzéshez az IBM SPSS Amos 22-es verzióját használtuk.

EREDMÉNYEK

Leíró statisztikák

Elsőként a skálák ferdeségi és csúcsossági mutatóinak kiszámítása, valamint a normalitás ellenőrzése történt. (A részletes eredményeket a 2. táblázat tartalmazza.) A normalitás nem csak az egyes skálák, hanem az életkor esetében is sérült (ferdeség = 0,26, csúcsosság = - 0, 89). A Cronbach-alfa mutató minden skála esetében elérte a legalább megfelelő értéket, a tétel-maradék korrelációk

szintén valamennyi esetben meghaladták az elvárt legalább 0,2-es értéket. A Cronbach-alfa mutatók és az item-maradék korrelációk a BFI-skálák esetében, nem kerültek kiszámításra, mert az skálánként csak két tételt tartalmaz, de a mérőeszköz a nemzetközi és hazai kutatási eredmények szerint megbízható (John & Srivastava, 1999; Rammstedt & John, 2007; Rózsa és mtsi., 2020).

2. táblázat. A mérőeszközök leíró statisztikái, megbízhatósági mutatói, a ferdeségi és csúcossági mutatók

Mérő- eszköz	Tételek- száma	Átlag (SD)	Item-maradék korrekciók	Cronbach- alfa	Ferdeség	Csúcosság
DES	8	14,92 (4,81)	0,23-0,63	0,86	0,78	0,66
PHS-WB Ált	10	4,78 (0,66)	0,44-0,64	0,80	-0,60	0,40
DASS Depr	7	1,43 (0,55)	0,59-0,75	0,89	1,83	3,60
YSQ	16	35,80 (11,9)	0,26-0,55	0,81	0,62	0,60
BFI Extr	2	7,37 (1,90)	-0,41	-0,54		
BFI Bar	2	7,01 (1,46)			-0,33	-0,10
BFI Lelk	2	7,41 (1,65)			0,24	-0,48
BFI Neur	2	5,81 (1,92)			0,90	-0,49
BFI Nyit	2	7,03 (1,88)			-0,26	-0,56

Megjegyzés: ** $p < 0,01$; DES = Diszpozicionális Irigység Skála; PHS-WB Ált = PHS-WB kérdőív általános jóllét skála; DASS Depr = DASS kérdőív depresszió skála; YSQ = Korai maladaptív sémák kérdőív 16 tétele; BFI Extr = BFI-10 Extraverzió skála; BFI Bar = BFI-10 Barátságosság skála; BFI Lelk = BFI-10 Lelkiismeretesség skála; BFI Neur = BFI-10 Neuroticizmus skála; BFI Nyit = BFI-10 Nyitottság skála.

A változók közötti kapcsolatok vizsgálata és összehasonlító elemzések

A diszpozicionális irigység és a depresszió között közepes erősségű pozitív kapcsolat van [$r(2203) = 0,47, p = 0,001$]. A diszpozicionális irigység és az általános jóllét közepes erősségű negatív együttjárást mutat [$r(2203) = -0,40, p = 0,001$]. A diszpozicionális irigység és a korai maladaptív sémák között szintén közepes erősségű, pozitív kapcsolat van [$r(2203) = 0,49, p = 0,001$].

A depresszió az általános jólléttel közepes erősségű negatív, a depresszió a korai maladaptív sémákkal közepes erősségű pozitív kapcsolatban van [$r(2203) = -0,61, p = 0,001$; $r(2203) = 0,57, p = 0,001$]. Az általános jóllét közepes erősségű negatív kapcsolatban van a korai maladaptív sémákkal [$r(2203) = -0,46, p = 0,001$].

A diszpozicionális irigység a Big Five faktorok közül csak a Nyitottsággal nem mutat szignifikáns kapcsolatot, az Extraverzióval, és a Lelkiismeretességgel gyenge, a Barátságossággal közepes erősségű negatív, a Neuroticizmussal

pedig közepes erősségű pozitív szignifikáns kapcsolatban van (a szignifikáns mutatók rendre a következők: $r(2203) = -0,22$, $p = 0,001$; $r(2203) = -0,28$, $p = 0,001$; $r(2203) = -0,31$, $p = 0,001$; $r(2203) = 0,33$; $p = 0,001$). Az egyes skálák közötti együttjárásokat a 3. táblázat mutatja.

A DES és az életkor közötti gyenge negatív együttjárás alapján megállapítható, hogy a diszpozicionális irigység és az életkor között gyenge negatív kapcsolat van [$r(2203) = -0,14$, $p = 0,001$]. Életkori csoportokra bontva a varianciaanalízis (amely szignifikáns eredményt adott) és a post hoc páros összehasonlítás alapján elmondható, hogy a 18-34 éves korosztályra jellemzőbb a diszpozicionális irigység a többi életkori csoporthoz képest a [$F(3,20) = 16,25$, $p = 0,001$]. (A diszpozicionális irigység skála eredményei: a 18-34 éveseknél $M = 15,99$, $SD = 5,34$; a 35-54 éveseknél $M = 14,43$, $SD = 4,48$; az 55-64 éveseknél $M = 14,41$, $SD = 4,32$; a 65-95 éveseknél $M = 14,41$, $SD = 4,41$.)

Ami a legmagasabb iskolai végzettséget illeti, a varianciaanalízis szintén szignifikáns eredményt mutatott [$F(3,20) = 3,76$, $p = 0,01$]. A post hoc elemzés alapján elmondható, hogy a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezők és a nyolc általánost vagy vannál kevesebbet végzettek között van szignifikáns különbség: utóbbi csoport diszpozicionális irigység szintje a magasabb. (A diszpozicionális irigység skála eredményei: a nyolc általánost vagy annál kevesebbet végzetteknekél $M = 15,54$, $SD = 4,96$; a szakmunkásképzőt végzetteknekél $M = 15,25$, $SD = 5,02$; a szakközépiskolát vagy gimnáziumot végzetteknekél $M = 14,99$, $SD = 4,85$; a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezőknél $M = 14,49$, $SD = 4,57$.)

Végül pedig a nők és férfiak összehasonlítása következett. A kétmintás t -próba eredménye szerint szignifikáns különbség van, a nők ($M = 15,30$; $SD = 4,86$), és a férfiak ($M = 14,75$; $SD = 4,71$) diszpozicionális irigység szintje között [$t(2205) = 2,66$; $p = 0,008$], tehát a nők átlaga magasabb a DES skálán, a hatásmérték azonban elhanyagolható ($d = 0,12$).

3. táblázat. A változók közötti kapcsolatok

	2	3	4	5	6	7	8
1. Diszpozicionális irigység (DES)	0,47**	-0,40**	0,49**	-0,22**	-0,31**	-0,28**	0,33**
2. Depresszió (DASS-21)		-0,61**	0,57**	-0,30**	-0,25**	-0,29**	0,36**
3. Általános Jólét (PHS-WB)			-0,46**	0,35**	0,22**	0,29**	-0,34**
4. Korai maladaptív sémák (YSQ)				-0,27**	-0,24**	-0,31**	0,35**
5. Extraverzió (BFI-10)							
6. Barátságosság (BFI-10)							
7. Lelkiismeretesség (BFI-10)							
8. Neuroticizmus (BFI-10)							

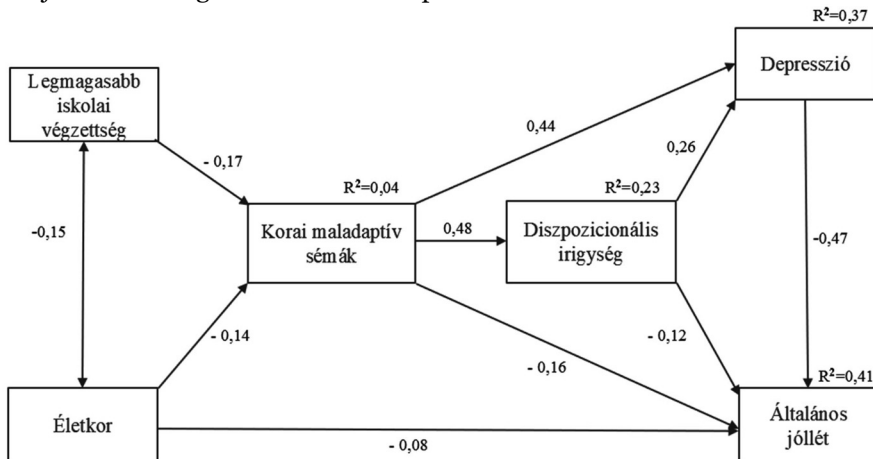
Megjegyzés: ** $p < 0,01$.

Modell elemzés strukturális egyenletek (SEM) módszerével

A változók kapcsolatainak feltárása után került sor a modell, illetve modellek felépítésére, több lépésben. Az első modell a következőket tartalmazza: prediktor változóként az életkort és a legmagasabb iskolai végzettséget (szociodemográfiai változók), mediátor változóként a korai maladaptív sémák és a diszpozicionális irigység, kimeneti változóként pedig a depresszió és az általános jóllét szerepeltek.

Az 1. ábrán látható modell jó illeszkedési mutatókkal rendelkezik. A χ^2 -próba ugyan szignifikáns [$\chi^2(5) = 13,067$, $p = 0,023$], a Bollen-Stein bootsrap p értéke alacsony ($B-S_p = 0,005$), az RMSEA, a CFI, a TLI és a CMIN/DF mutató mind elfogadhatónak mondható (RMSEA = 0,029; CFI = 0,997; TLI = 0,990; CMIN/DF = 2,613).

A modell a diszpozicionális irigység varianciájának 23%-át magyarázza. A modell alapján a diszpozicionális irigység jól meghatározza a depressziót és az általános jóllétet; az életkor és a legmagasabb iskolai végzettség a korai maladaptív sémákon és a diszpozicionális irigységen keresztül fejt ki hatását a depresszióra és az általános jóllétre (a magyarázott variancia 37% és 41%). A standardizált Béta mutatókból látszik, hogy a modellben a korai maladaptív sémák és a diszpozicionális irigység, a diszpozicionális irigység és a depresszió, valamint a depresszió és az általános jóllét között a legerősebb a kapcsolat (előbbi kettőnél pozitív, utóbbinál negatív irányú). A modell csak nőkre, illetve csak férfiakra lefuttatva nem adott számottevő különbséget egymáshoz, illetve a teljes mintán végzett elemzéshez képest.

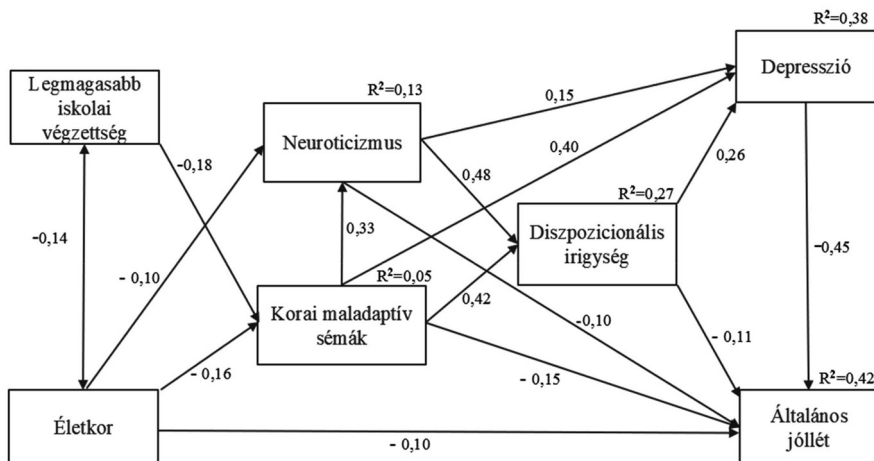

$\chi^2(5) = 13,067$, $p = 0,023$; $B-S_p = 0,005$; RMSEA = 0,029; CFI = 0,997; TLI = 0,990; CMIN/DF = 2,613

1. ábra. Modell elemzés, első változat: a változók, a köztük lévő szignifikáns utak, az R^2 értékek, a standardizált Béta mutatók és az illeszkedési mutatók

Következő lépésként a Big Five személyiségdimenziók közül azok a változók kerültek be a modellbe, amelyek a korrelációs elemzések alapján szignifikáns kapcsolatban álltak a diszpozicionális irigységgel. Az így kapott modell azonban sem az illeszkedési mutatókat tekintve, sem a szignifikáns utak, valamint a magyarázó erő tekintetében nem bizonyult megfelelőnek. Így végül a diszpozicionális irigységgel a nemzetközi szakirodalomban is megjelenő módon kapcsolatban lévő változóval, a Neuroticizmussal bővült a már említett első modell – figyelembe véve Thimm (2009) eredményeit is, amelyek szerint a korai maladaptív sémák és a Neuroticizmus pozitív szignifikáns kapcsolatban van egymással, illetve, hogy a depressziós tünetek előrejelzésében a Big Five személyiségdimenzióknál jobb prediktornak bizonyulhatnak a korai maladaptív sémák. Ez a változat is elfogadható illeszkedési mutatókkal rendelkezett. A χ^2 -próba ugyan ismét szignifikáns lett, [$\chi^2(6) = 12,116$, $p = 0,059$], de a további illeszkedési mutatók megfelelőek voltak (RMSEA = 0,023; B-Sp = 0,079; CFI = 0,998; TLI = 0,990; CMIN/DF = 2,019).

Mint az a 2. ábrán látható, a modell a diszpozicionális irigység varianciájának 27%-át, a depresszió varianciájának 38%-át, az általános jóllét varianciájának pedig 42%-át magyarázza. Az első modellhez képest ugyan a magyarázott variancia értékek nem változtak számottevően, azonban a Neuroticizmus jelentőségét mutatja az is, hogy a diszpozicionális irigységen keresztül kifejti hatását a depresszióra. A modell csak nőkre, illetve csak férfiakra lefuttatva szintén nem adott számottevő különbséget egymáshoz, illetve a teljes mintán végzett elemzéshez képest.

$\chi^2(6) = 12,116$, $p = 0,059$; B-Sp. = 0,079; RMSEA = 0,023; CFI = 0,998; TLI = 0,990; CMIN/DF = 2,019

2. ábra. Modell elemzés, második változat: a változók, a köztük lévő szignifikáns utak, az R² értékek, a standardizált Béta mutatók és az illeszkedési mutatók

DISZKUSSZIÓ

Az irigységgel életünk során feltehetően mindannyian találkozunk, de nem szívesen beszélünk róla (Smith és mtsai., 1999; Miceli & Castelfranci, 2007; Smith & Kim, 2007). Nemzetközi kutatási eredmények azt mutatják, hogy azok a személyek, akikre jellemzőbb a diszpozicionális irigység, alacsonyabb jóllét és magasabb depresszió mutatókkal rendelkeznek (Smith és mtsai., 1999; Luglio, 2002; Barr & Cacciatore, 2007; Milfont, és mtsai., 2009). Ennek alapján indokoltnak látszott a diszpozicionális irigység személyiségpszichológiai és egészségpszichológiai szempontú vizsgálata annál is inkább, mert magyar mintán végzett, a diszpozicionális irigységet fókuszba helyező pszichológiai kutatásról nincs tudomásunk, és nemzetközi szinten sem készült átfogó modell a diszpozicionális irigység gyökereinek, működésének, korrelátumainak és következményeinek vizsgálatára.

Jelen tanulmány egyik célja az volt, hogy feltérképezze a diszpozicionális irigység, a depresszió, a jóllét kapcsolatát, bevonva a korai maladaptív sémákat és a Neuroticizmust is az elemzésbe. Az eredmények nagyrészt összhangban állnak a nemzetközi kutatási eredményekkel. Sikerült elfogadható illeszkedési mutatókkal rendelkező modellt kialakítani, amely alapján elmondható, hogy a diszpozicionális irigység jól meghatározza a depressziót és a jóllétet. A korai maladaptív sémák és az irigység kapcsolatának vizsgálata új elem. A felépített modell eredményei alapján pedig elmondható, hogy Neuroticizmust is érdemes bevonni a diszpozicionális irigységgel kapcsolatos további vizsgálatokba. A későbbiekben számos lehetséges modellt szükséges megvizsgálni, bevonva például a társas összehasonlítást, önértékelést is.

A nemzetközi és a fent ismertetett kutatási eredmények figyelembevételével megállapítható, hogy az irigységre, mint személyiségvonásra olyan konstruktumként érdemes tekinteni, amely közvetlenül és közvetve is hathat az egyének mindennapjaira, életminőségére, jóllétére, sőt a depressziós tünetek (ki)alakulását is befolyásolhatja, így megbízható és torzításoktól minél inkább mentes mérése, valamint további vizsgálata indokolt és a gyakorlat szempontjából is hasznos.

Mint a kutatások esetében előfordul, jelen tanulmány elkészítése során is szembesültünk korlátokkal. Az egyik ilyen, hogy a korai maladaptív sémákat eredetileg egy 244 tételes kérdőív (YSQ; Young, 1999) hivatott mérni, amelyből jelen kutatási tesztbatteria 16 tétel került be. Így – habár a skála megbízható (Cronbach-alfa = 0,81) – kérdés, hogy a 16 tétel valójában azt méri-e, hogy a személyekre mennyire jellemző a korai maladaptív sémák általi meghatározottság, és nem egy általános negatív affektivitást, valamint, hogy a hosszú tesztbatteria mennyire határozta meg a személyek válaszbeállítódását. A depresszió mérése kapcsán meg kell jegyezni, hogy a vizsgálatok normatív mintán történtek.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A publikáció a Kulturális és Innovációs minisztérium ÚNKP-22--2-II-KRE-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült (Arató Judit).

IRODALOM

- American Psychological Association (2023). Letöltve: 2022. 10. 15. innen: <https://dictionary.apa.org/envy>
- Arató, J. (2023). A diszpozicionális irigység pszichológiai jelentősége és mérése. [OTDK pályamunka]. Károli Gáspár Református Egyetem.
- Bajraktarov S, Gudevanikovska D, Manuševa N. & Arsova S. (2017). Personality characteristics as predictive factors for the occurrence of depressive disorder. *Open Access Maced J Med Sci.* (5)1, 48-53. DOI: 10.3889/oamjms.2017.022
- Bann, C.M., Kobau, R., Lewis, A. M., Zack, M. M., Luncheon, C., & Thompson, W. W. (2012). Development and psychometric evaluation of the public health surveillance well-being scale. *Quality of Life Research*, 21(6), 1031–1043. <https://doi.org/10.1007/s11136-011-0002-9>
- Barr, P., & Caciatore, J. (2007). Problematic emotions and maternal grief. *Omega: Journal of Death and Dying* (56), 331-348. DOI: 10.2190/om.56.4.b
- Beekman, A.T.F., Penninx, B.W.J.H., Deeg, D.J.H.; Beurs, E., Geerlings, S. W. & van Tilburg, W. (2002). The impact of depression on the well-being, disability and use of services in older adults: a longitudinal perspective. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 105(1), 20–27. doi:10.1034/j.1600-0447.2002.10078.x
- Ben-Ze'ev, A (2000). *The subtlety of emotions*. MIT Press.
- Blachnio, A. & Przepiorka, A. (2015). I want to have what you have and I do not want you to have it. *Studia Psychologica*, 57(4), 243-253. DOI: 10.21909/sp.2015.04.697
- Bollen, K. A., & Stine, R. A. (1992). Bootstrapping Goodness-of-Fit Measures in Structural Equation Models. *Sociological Methods & Research*, 21(2), 205–229. DOI: 10.1177/0049124192021002004
- Borgos, A. (2017). Pszichoanalitikus elméletek nőiségképe Freudtól a feminista pszichoanalízisig. Társadalmi Nemek. In: Kovács Mónika (Ed.) *Elméleti megközelítések és tudományos eredmények* (pp- 21-37). Elte Eötvös Kiadó.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203805534>
- Chou, C.-P. & Bentler, P. M. (1995). *Estimates and tests in structural equation modeling*.
- Cohen-Charash, Y. (2009). Episodic envy. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(9), 2128–2173. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2009.00519.x>
- Cohen-Charash, Y. & Larson, E. C. (2016). What Is the Nature of Envy? DOI: 10.1093/acprof:oso/9780190228057.003.0001
- Cohen-Charash, Y. & Larson, E. C. (2017). An Emotion Divided: Studying Envy Is Better Than Studying “Benign” and “Malicious” Envy. *Current Directions in Psychological Science*, 26(2), 174–183. DOI: 10.1177/0963721416683667

- Curran, P. J., West, S. G. & Finch, J. F. (1996). The robustness of test statistics to nonnormality and specification error in confirmatory factor analysis. *Psychological Methods*, 1(1), 16. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.1.1.16>
- Desmet, P. (2022) *Designing Emotions*. Delft University of Technology, Department of Industrial Design.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations* (7), 117-140. doi:10.1177/001872675400700202
- Fiske, S. T. (2010). Envy up, scorn down: How comparison divides us. *American Psychologist*, 65, 698–706. doi:10.1037/0003-066X.65.8.698
- Freud, S. Three Contributions to the Theory of Sex. (1920). Letölve: 2022. 09. 27., innen: <https://mindspain.com/wp-content/uploads/2020/08/Three-Contributions-to-the-Theory-of-Sex-by-Sigmund-Freud.pdf>
- Fonagy, P. & Target, M. (2005). Pszichoanalitikus elméletek a fejlődési pszichopatológia tükrében. Gondolat.
- Hargitai, R., Rózsa, S., Hupuczai, E., Birkás, B., Hartung, I. Hartungné Somlai, E., Tiringner, I, Martin, L. & Kállai, J. (2020). Az énkép egyértelműség mérése és korrelátumai. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 75(4), 557–580 DOI: 10.1556/0016.2020.00033
- Henry, J. D., & Crawford, J. R. (2005). The short-form version of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS-21): Construct validity and normative data in a large non-clinical sample. *British Journal of Clinical Psychology*, 44(2), 227–239. DOI: 10.1348/014466505X29657
- Henniger, N. E. & Harris, C. R. (2015). Envy Across Adulthood: The What and the Who. *Basic and Applied Social Psychology*, (), 1–16. doi:10.1080/01973533.2015.1088440
- Hoogland, C. E., Thielke, S., & Smith, R. H. (2016). Envy as an evolving episode. Oxford University Press.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M.R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Journal of Business Research Methods*, 6, 53–60. Letölthető innen: www.ejbrm.com
- Horney, K. (1926). Menekülés a nőiség elől (ford. Battyán Katalin). Thalassa.
- Hu, L., & Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big Five Trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (pp. 102–138). Guilford Press.
- Kline, P. (2015). *A Handbook of Test Construction*. Routledge.
- Lange, J., & Crusius, J. (2015). Dispositional envy revisited: Unraveling the motivational dynamics of benign and malicious envy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 41, 284–294. doi:10.1177/0146167214564959
- Lange, J., Weidman, A. C., & Crusius, J. (2018). The painful duality of envy: Evidence for an integrative theory and a meta-analysis on the relation of envy and schadenfreude. *Journal of Personality and Social Psychology*, 114(4), 572–598. <https://doi.org/10.1037/pspi0000118>
- Lange, J. & Protasi, S. (2021). An Interdisciplinary Perspective on the Value of Envy. *Review of Philosophy and Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s13164-021-00548-3>

- Lovibond, P. F., & Lovibond, S. H. (1995). The structure of negative emotional states: Comparison of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. *Behaviour research and therapy*, 33(3), 335–343. DOI: 10.1016/0005-7967(94)00075-u
- Luglio, C. L. (2002). The mediating role of personality in the association between relational ethics and dispositional envy. *Dissertation Abstracts International*, 63(6-B).
- Medeiros, E. D., Soares, A. K. E., Nascimento, A. M., Silva, J. B. S. & Gouveia, V. V. (2016). An Ungrateful Disposition: Psychometric Properties of the Dispositional Envy Scale in Brazil. *Paidéia*, 26(65), 351-358. doi:10.1590/1982-43272665201605
- Miceli, M., & Castelfranchi, C. (2007). The envious mind. *Cognition & Emotion*, 21, 449–479. doi:10.1080/02699930600814735
- Milfont, T. L., & Gouveia, V. V. (2009). A Capital Sin: Dispositional Envy and its Relations to Wellbeing. *Interamerican Journal of Psychology*, 43(3), 547-551. ISSN: 0034-9690. Letöleve: 2022. 08. 30., innen: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=28412903014>
- Mitchell, S.A. & Black, M. J. (2000). *A modern pszichoanalitikus gondolkodás története*. Animula.
- Mola, D.J., Saavedra, B.A. & Reyna, C. (2014). Evidences of Reliability and Validity of the Dispositional Envy Scale in Argentinian Samples. *INT.J.PSYCHOL.RES.* 7 (1): 73-80. <https://doi.org/10.21500/20112084.668>
- Muthén, B., & Kaplan, D. (1985). A comparison of some methodologies for the factor analysis of non-normal Likert variables. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 38(2), 171–189. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8317.1985.tb00832.x>
- Nannini, V., Caputoa, A., Marchinia, F., Martinob, G. & Langhera, V. (2019). Italian Adaptation and Validation of the Dispositional Envy Scale. *Rassegna di Psicologia* (36)3, 73-91. DOI: 10.4458/2733-06
- Nicol, A., Mak, A. S., Murray, K., Walker, I. & Buckmaster, D. (2020). A meta-analysis of the relationship between early maladaptive schemas and depression in adolescence and young adulthood. *Cognitive Therapy and Research* (44), 715–751. <https://doi.org/10.1007/s10608-020-10092-6>
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory*. McGraw-Hill.
- Parrott, W. G., & Smith, R. H. (1993). Distinguishing the experiences of envy and jealousy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 906–920. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.6.906>
- Rammstedt, B. & John, O. P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 203–212. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.02.001>
- Rijkeboer, M. (2012). Validation of the Young Schema Questionnaire. *The Wiley-Blackwell handbook of schema therapy: Theory, research, and practice*, 531–539. Wiley Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781119962830.ch40>
- Rózsa, S., Hupczci, E., Martin, L., Birkás, B., Hartung, I., Hargitai, R., Varga, J., Láng, A., Tiringner, I., & Kállai, J. (2019). A Tellegen Abszorpciós Skála részletes pszichometriai elemzése. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 20(1), 1–43 DOI: 10.1556/0406.20.2019.003
- Rózsa, S., Vincze G., Török, I. A., Hupuczci, E., Hargitai, R., Martin, L., Hartung, I., Tiringner, I., Simon, M. & Kállai, J. (2020). A Mágikus Fogalomképzés Skála hazai változatának kialakítása. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 21(4), 401– 441 DOI: 10.1556/0406.21.2020.018

- Rózsa, S. Tárnok, Zs. & Nagy, P. (2020). *A gyermekpszichiátriában alkalmazott kérdőívek, interjúk és tünetbecslő skálák*. EFOP Kiadvány, Budapest, 78-83. efop-d.aeek.hu/wp-content/uploads/articulate/AEEK_tesztkonyv.pdf
- Rózsa, S., Szabó, M., Kó, N. (előkészületben). *A Depresszió, Szorongás és Stressz Kérdőív hazai adaptációja*
- Ryu, E. (2011). Effects of skewness and kurtosis on non-normal theory based maximum likelihood test statistics in multilevel structural equation modelling. *Behavior Research Methods* 43, 1066–107. DOI: 10.3758/s13428-011-0115-7
- Schaubroeck, S. & Lam, S.K. (2004). Comparing lots before and after: Promotion rejectees' invidious reactions to promotees. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 94(1), 33-47. DOI: 10.1016/j.obhdp.2004.01.001
- Smith, R. H., Parrott, W. G., Diener, E. F., Hoyle, R. H., & Kim, S. H. (1999). Dispositional Envy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(8), 1007–1020. doi:10.1177/0146167299251100
- Smith, R. H., Parrot, W. G., Ozer, D., & Moniz, A. (1994). Subjective injustice and inferiority as predictors of hostile and depressive feeling in envy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 705 – 711. <https://doi.org/10.1177/0146167294206008>
- Smith, R. H. (2004). *Envy and its transmutations*. Cambridge University Press
- Smith, R. H., Turner, T. J., Garonzik, R. Leach, C. V. Urch-Duskat, V. & Weston C. M. (1996). Envy and Schadenfreude. *PSPB* 22(2), 158-168. DOI: 10.1177/0146167296222005
- Smith, R. H. & Kim, S. H. (2007). Comprehending Envy. *Psychological Bulletin* 133(1), 46–64. DOI: 10.1037/0033-2909.133.1.46
- Steger, M.F. & Kashdan, T.B. (2009). Depression and Everyday Social Activity, Belonging, and Well-Being. *J Couns Psychol.* 56(2), 289–300. doi:10.1037/a0015416.
- Suzuki, A., Kunisato, Y & Shimotomai, A. (é.n.). Development of Japanese version of Dispositional Envy Scale and Episodic Envy Scale. DOI: 10.4992/pacjpa.78.0_2AM-2-011
- Tai, K., Narayanan, J., & McAllister, D. J. (2012). Envy as pain: Rethinking the nature of envy and its implications for employees and organizations. *Academy of Management Review*, 37, 107–129. doi: 10.5465/amr.2009.0484
- Thimm, J. C. (2010). Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 41, 373-380. doi:10.1016/j.jbtep.2010.03.009
- T. Kárász J. (2019). Hibabecslési eljárások véletlen jelenségek paramétereinek becslésére. *Psychologia Hungarica Caroliensis*, 7(2), 104–114.
- Toni, D. & Ownsworth, T. (2017). The Big Five personality factors and psychological well-being following stroke: a systematic review. *Disability and Rehabilitation*, (), 1–12. doi:10.1080/09638288.2017.1419382
- Tóth, L. (2009). *Az irigység gazdaságpszichológiai elmezése. Irigység a posztszocialista társadalomban*. [Doktori disszertáció]. Szegedi Tudományegyetem.
- Van de Ven, N., Zeelenberg, M., & Pieters, R. (2009). Leveling up and down: The experiences of benign and malicious envy. *Emotion*, 9, 419-429. doi:10.1037/a0015669
- Xiang, Y., Kong, F., Wen, X., W, Q, & Mo, L. (2016). Neural correlates of envy: Regional homogeneity of resting-state brain activity predicts dispositional envy. *NeuroImage*. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2016.08.003>

- Xiang, Y., Dong, X., & Zhao, J. (2020). Effects of Envy on Depression: The Mediating Roles of Psychological Resilience and Social Support. *Psychiatry investigation*, 17(6), 547–555. <https://doi.org/10.30773/pi.2019.0266>
- Young, J. E. (1999). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach*. Professional Resource Press.